

باسمه تعالی

گردآورنده: محمدرضا محبی

عربی نهم (درس ۷)

ترکیب ها:

تعریف ترکیب: از قرار گرفتن **دو اسم** کنار یکدیگر ترکیب ایجاد می شود.

نکته: پیش از شروع توضیح انواع ترکیب ها مروری داشته باشیم به انواع کلمه در زبان عربی. هر کلمه ای که در زبان عربی می بینیم از این سه قسمت جدا نیست:

۱) حرف: به کلمه ای گفته می شود که به تنهایی معنا ندارد: مانند: من (از) - فی (در) - إلی (به) - علی (روی) - عن (از) - ب (به) - ل (برای) و.....

۲) اسم: کلمه ای است که به تنهایی معنا دارد و مستقل است. مثال: عُمر - مَطْبَعَة - مُسْتَشْفَى و...

اگر کلمه ای (ال-ة - تنوین) داشته باشد قطعاً باید آن را اسم دانست ولی توجه داشته باشیم که اگر کلمه ای این علامت ها را نداشت باز هم می تواند اسم باشد. مثل: شارع-رصیف- جسر و...

نکته مهم دیگر این است که در باید بدانیم ضمایر، چه از نوع منفصل و چه از نوع متصل، اسم هستند.

۳) فعل: فعل به معنا کار یا انجام دادن یک کار باشد که ویژگی هایی همچون: زمان - انجام دهنده و ساختار فعلی دارد. مثلاً با نگاه کردن به ساختار تَذَهَّبُ می فهمیم که این فعل مضارع است، زیرا در ابتدای آن حروف مضارعه قرار گرفته است یا برای مثال با نگاه کردن به فعل ظَهَرْتُم متوجه می شویم که این فعل ماضی است، زیرا سه حرف اصلی دارد و آخر آن شناسه آورده شده است.

همانطور که بیان شد از قرار گرفتن **دو اسم** کنار یکدیگر ترکیب ایجاد می شود. پس **نتیجه می گیریم** **اسم با فعل نمی تواند ترکیب باشد یا فعل و حرف نمی تواند ترکیب باشد.** حتماً باید **دو اسم** کنار یکدیگر قرار بگیرند تا با در نظر گرفتن شرایطی که در ادامه ذکر می کنیم آن را ترکیب به حساب بیاوریم.

انواع ترکیب ها: در زبان عربی ترکیب ها دو نوع است: ۱- ترکیب وصفی - ۲- ترکیب اضافی

۱) ترکیب وصفی: اجزاء ترکیب ← **موصوف + صفت**

معنا لغوی موصوف: وصف شده-توضیح داده شده/ نام دیگر: منعوت

معنا لغوی صفت: ویژگی - توضیح - / نام دیگر: نعت

تعریف ترکیب وصفی: ترکیبی است که از قرار گرفتن **دو اسم** کنار کدیگر تشکیل می شود، به گونه ای که **اسم دوم برای اسم اول ویژگی باشد** و آن را توضیح دهد. به مثال های زیر دقت کنید:

مثال های فارسی:

استاد بزرگ : بزرگ بودن برای استاد ویژگی است و آنرا توضیح می دهد. پس ترکیب وصفی است.

دانش آموز موفق : موفق بودن یک ویژگی برای دانش آموز است. پس نوع ترکیب وصفی است.

مثال های عربی:

الاستادُ الكبيرُ : ترکیب وصفی جسرٌ جميلٌ : ترکیب وصفی

موصوف صفت موصوف صفت

همانطور که دیدید اسم دوم، اسم اول را توصیف کرد و برای آن ویژگی بود که ترکیب وصفی است.

نکته ۱: در عربی **صفت تابع موصوف است و باید در موارد زیر باید از موصوف تبعیت کنید:**

۱- جنسیت (مذکر و مونث): صفت از نظر جنس باید تابع موصوف خود باشد مثال:

الجبلُ المرتفعُ : می بینید که موصوف مذکر است و صفت آن نیز مذکر آمده است.
موصوف صفت

الطفلةُ الصغيرةُ : موصوف مونث است و صفت نیز به صورت مونث آمده است.
موصوف صفت

۲- تعداد (مفرد-مثنی-جمع) : صفت باید از نظر تعداد نیز تابع موصوف باشد. به مثال ها دقت کنید.

الطالبُ المجتهدُ الطالبانِ المجتهدانِ الطالبونَ المجتهدونَ
موصوف (مفرد) صفت (مفرد) موصوف (مثنی) صفت (مثنی) موصوف (جمع) صفت (جمع)

در مثال ها دیدیم که صفت از نظر تعداد از موصوف خود تبعیت و اطاعت کرد.

۳- حرکت آخر: صفت در حرکت آخر از موصوف خود تبعیت می کند.

مثال: الجَوَّ البَارِدُ : حرکت آخر موصوف _ است و صفت هم همین حرکت را دارد.

مثال: صَحِيفَةٌ جِدَارِيَّةٌ : حرکت آخر موصوف تنوین _ است و صفت هم همین حرکت را دارد.

تکته ۲: صفت برای جمع غیر انسان به صورت مفرد مونث می آید. مثال:

الجِبَالُ المُرْتَفَعَةُ
موصوف (غیرانسان) صفت (مفرد مونث)

جبال جمع جبل است و یک جمع غیر انسان است.

الصَّنَاعَاتُ الجَدِيدَةُ
موصوف (غیرانسان) صفت (مفرد مونث)

صناعات جمع صناعة است و یک جمع غیر انسان است.

۲) ترکیب اضافی: اجزاء ترکیب ← مضاف + مضاف الیه

معنا لغوی مضاف: اضافه شده

معنا لغوی مضاف الیه: اضافه شده به آن

تعریف ترکیب اضافی: در این ترکیب دو اسم کنار یکدیگر قرار می گیرد به گونه ای که اسم دوم، اسم

اول را توصیف می کند و برای آن ویژگی نیست. مثال:

مُخْتَبِرٌ المَدْرَسَةِ : آزمایشگاه مدرسه
مضاف مضاف الیه

آیا مدرسه آزمایشگاه را توصیف میکند؟

عَرَبِيَّةٌ البَضَائِعِ : گاری کالاها
مضاف مضاف الیه

آیا کالاها اسم اول را توصیف می کند؟

نکاتی در مورد ترکیب اضافی:

نکته ۱: حرکت آخر مضاف الیه همیشه کسره است. به مثال ها دقت کنید.

تَحْتُ القَطَارِ والدُ الطفلِ
مضاف الیه (حرکت آخر کسره است) مضاف مضاف الیه (حرکت آخر کسره است)

نکته ۲: اگر ضمایر متصل به اسم بچسبند، یک ترکیب اضافی را شکل می دهند. مثال:

عُمْرَه: عُمْر + هِ

مضاف مضاف الیه

أُسْتَاذُهُمْ: أُسْتَاذٌ + هُمْ

مضاف مضاف الیه

توجه: ضمیر متصل باید به اسم بچسبد تا یک ترکیب اضافی تشکیل دهد. یعنی اگر ضمیر متصل به فعل بچسبد، دیگر ترکیب نیست. مانند:

وَضَعَهَا فِي الْمَطْبَعَةِ وَضَعَ فِي هَذَا مَثَلِ فِعْلٍ اسْتِثْنَاءً مِنْ ذَلِكَ

أَشْكُرُكَ يَا مَعْلَمٌ أَشْكُرُ فِعْلًا اسْتِثْنَاءً مِنْ ذَلِكَ

نکته ۳: اسم مضاف هیچگاه (ال و تنوین) نمیگیرد.

مثال: مَثَائِلُ الْعُلَمَاءِ زُجَاغَةُ الْعَطْرِ

نکته ۴: در ترکیب هایی مثل : خَاتَمُهَا الذَّهَبِيُّ / أُمِّي الْعَزِيزَةُ هم ترکیب وصفی وجود دارد و هم ترکیب اضافی. (صفحه ۷۶ کتاب درسی)

خَاتَمُهَا الذَّهَبِيُّ ← خَاتَمٌ + هَا = ترکیب اضافی
مضاف مضاف الیه

خَاتَمٌ + الذَّهَبِيُّ = ترکیب وصفی
موصوف صفت

أُمِّي الْعَزِيزَةُ ← أُمٌّ + يَ = ترکیب اضافی
مضاف مضاف الیه

أُمٌّ + الْعَزِيزَةُ = ترکیب وصفی
موصوف صفت

همانطور که می بینیم در جملات این چنینی دو ترکیب کنار یکدیگر وجود دارد.

پایان

محمدرضا محبی